

Драган Милошевић
Народна Библиотека Србије
dragan.milosevic@nb.rs

Прегледни рад
UDK 061.23(495)"1996/2018"
<https://doi.org/10.18485/bibliotekar.2019.61.2.11>

ФОНДАЦИЈА „СТАВРОС НИАРХОС” „Моћ и Моћ”

Сажетак: Фондација „Ставрос Ниархос” (ФСН) постоји од 1996. године и наставља мисију посвећености и помоћи у области културе, уметности, спорта, здравства и социјалне заштите свог утемељитеља по коме носи име. Ставрос Ниархос, веома познато име у пословном свету, за живота је одредио велика новчана средства за будући рад и донације у наведеним областима. Културни центар Фондације Ставрос Ниархос у свом новом комплексу трајно је угостио Националну библиотеку Грчке и Грчку националну оперу 2018. године. Сви програми Културног центра биће бесплатни за посетиоце.

Кључне речи: Фондација „Ставрос Ниархос” (ФСН), Ставрос Ниархос, Национална библиотека Грчке (НЛГ), Атина, Пиреј.

Моћ знања свакако никада неће доћи у сумњу. Инспирисала је и мотивисала многе умове који су задужили нашу цивилизацију. Управо та моћ је довела до најбољих резултата које човечанство користи већ столећима. Друга „моћ” која доминира животом кроз векове је моћ новца. Такође је значајно утицала на животе људи у свим епохама омогућавајући глобални напредак, али веома често производећи и негативне последице. Моћ знања помогнута новцем имала је резултате од најчудеснијих до најмонструознијих.

Примери када моћ новца, интелигентно промишљање, посвећеност напретку и хуманост идеја доведу до ојачавања моћи знања на срећу нису малобројни. Један од сјајних примера је и деловање Фондације „Ставрос Ниархос” (Stavros Niarchos Foundation; Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος).

Фондација „Ставрос Ниархос“ (ФСН) је основана 1996. године¹ с циљем пружања широке подршке у областима образовања, културе, спорта, здравствене и социјалне заштите. Мисија фондације је произишла из личне посвећености Ставроса Ниархоса хеленизму, својој родној Грчкој, али и филантропским идејама које је гајио читавог живота.

Ко је био Ставрос Ниархос?

Рођен је 3. јула 1909. године² у Атини у породици која се бавила трговином житом. Породица потиче са Пелопонеза. Ставрос Ниархос је студирао право, а 1929. године улази у посао своје породице. Веома брзо схватио је да куповином сопственог брода може знатно да смањи трошкове транспорта и тако увећа зараду. У периоду познатом као „Велика депресија“ успева да купи шест бродова. Вероватно је само он веровао у успех који доноси будућност у тренутку када је цео свет поклекао под великим финансијским ломом. Баш је тако и било. Ставрос Ниархос је постао један од водећих бродовласника и самим тим један од најбогатијих људи планете, а не само своје родне Грчке. Дуги низ година управљао је једном од највећих приватних флота на свету са преко 80 танкера.

Ставрос Ниархос је током Другог светског рата служио у грчкој морнарици и учествовао са савезницима у операцији искрцавања у Нормандији. Носилац је неколико значајних медаља и ордена. Након рата наставио је са приватним пословањем у оквиру сопственог предузећа (Niarchos Group) основаног још 1939. године. Хеленско бродоградилште подиже 1956. године, оно прелази у државне руке 1985. године и то је један од најбољих примера приватне иницијативе која је директно помогла привредни развој државе. Сам Ниархос, који је имао глобални начин размишљања, остао је запамћен као један од најиновативнијих и најуспешнијих пословних људи 20. века.

Фондација је започела са радом 1996. године када је умро Ставрос Ниархос који је лично определио велики део средстава своје финансијске империје за рад будуће фондације. ФСН је једна од водећих приватних међународних филантропских организација која помаже и додељује бесповратна средства за рад и програме непрофитних организација које раде у области културе, уметности, спорта, здравства и социјалне заштите. Од

---

¹ Stavros Niarchos Foundation, <https://www.snf.org/en/about/history-mission/> (преузето 21. 10. 2019).

² Stavros Niarchos Foundation, <https://www.snf.org/en/about/history-mission/> (преузето 21. 10. 2019).

1996. године ФСН је издвојила више од 2,8 милијарди долара за преко 4.500 пројеката (грантова) за непрофитне организације у 124 земље света.

Суштина деловања ФСН је финансијска помоћ непрофитним организацијама или програмима који за циљ имају постизање широког, трајног и позитивног утицаја на друштво у целини. У истом смислу финансијски помаже и пројекте који подстичу јавно-приватну иницијативу и сарадњу која може довести до трајне добробити за заједницу.

Овде ће бити наведени само неки од највећих пројеката финансијске помоћи коју је пружила ФСН³:

– 2016. године издвојено је 150 милиона долара за оснивање Института Агора Фондације „Ставрос Ниархос” у оквиру Универзитета „Џон Хопкинс” у Балтимору у САД (Stavros Niarchos Foundation Agora Institute at Johns Hopkins University). Тиме је основан центар чији је циљ да промовише грађанско друштво и дијалог у свету.

– 75 милиона долара издвојено је потом за рад Универзитета „Рокфелер” у Њујорку (Rockefeller University New York, NY), светски познатој установи која се бави медицинским истраживањима.

– Преко 450 милиона долара уложено је у бројне здравствене институције и програме рада у Грчкој, а значајна средства опредељена су за рад хитних служби медицинске помоћи.

– ФСН посебно обраћа пажњу и помаже рад бројних библиотека, и у 2020. години очекује се поновно отварање дела Јавне библиотеке Њујорка (New York Public Library’s Mid-Manhattan Central Circulating Branch) која ће том приликом бити отворена као Библиотека Фондације „Ставрос Ниархос” (Stavros Niarchos Foundation Library).

Нама свакако најинтересантнији пројекат помоћи библиотекама и библиотекарству јесте пројекат Културног центра Фондације „Ставрос Ниархос” (Stavros Niarchos Foundation Cultural Center (SNFCC)) у Атини, у Пиреју. Укупна вредност овог пројекта премашила је износ од 860 милиона долара. У оквиру комплекса културног центра који је дизајнирао Ренцо Пијано (Renzo Piano), налази се нова зграда Националне библиотеке Грчке, зграда Грчке националне опере и парк „Ставрос Ниархос” који је дизајниран тако да у складу са строгим еколошким стандардима обогати тај део Пиреја. На површини од 21 хектара засађено је 16 врста различитог дрвећа, 161 жбун, као и бројне врсте трава и луковица.

³ Stavros Niarchos Foundation, <https://www.snf.org/en/about/history-mission/> (преузето 21. 10. 2019).

Цео комплекс осмишљен је као јединство мора, града и природе, а посвећен је култури и напретку људи. Архитекта је очито био инспирисан именом дела Пиреја у којем је саграђен Културни центар. Тај део Пиреја носи назив Калитеа, што у грчком језику значи „прелеп поглед”. Тако заиста и јесте. Када се лако попнете на сам кров здања које је спој стакла и челика, са крова се пружа у свим правцима прелепи поглед, без обзира да ли ће се посматрач окренути ка мору или ка граду. Уколико из даљине проматрате здање, намеће вам се мисао да гледате у веома модерни светионик огромних димензија, или још модернији Акропољ 21. века. Традиција античке Грчке је поштована у многим детаљима, а најочљивији је трг између здања библиотеке и опере који је на модеран начин заправо типична агора (централни трг) старогрчких полиса. Овај простор димензија 40 × 40 метара намењен је сусретима, културним дешавањима и спаја два здања репрезентујући тиме демократски дух отворености античких градова. Можда је и најважније нагласити да ће сва дешавања и сви културни догађаји који се планирају у оквиру Културног центра ФСН бити бесплатни за јавност.

Управо грчкој, а на сваки начин и светској јавности ФСН предала је Културни центар на коришћење 23. фебруара 2017. године. Ту није крај деловања ФСН у односу на нови Културни центар. Фондација је најавила да ће у наредних пет година помоћи рад Културног центра са око 53 милиона долара за различите трошкове, како програмске, тако и оперативне.

Сваке године планирано је одржавање Летњег фестивала Ностос (Summer Nostos Festival), као и Међународне конференције о филантропији (Annual International Conference on Philanthropy). Фондација је покренула низ догађаја под јединственим називом „Дијалози” где ће настојати да промовише рад различитих делатника који својим достигнућима могу бити прави узор заједници.

Управо „дијалог” је мотив развоја рада грчких библиотека и саме Националне библиотеке Грчке која је свој нови дом нашла у оквиру новог Културног центра ФСН. Библиотека се сместила на 22.000 квадратних метара и неколико спратова једног од два здања и по први пут добила отворена, јавна одељења са колекцијом књига за децу, тинејџере и одрасле. Све је свакако обогађено бројним могућностима за истраживање, а интерактивни приступ је увео ову библиотеку дубоко у 21. век по начину на који је организована и по могућностима које пружа корисницима.

Било би неправедно да се не помену неке значајне бројке које су обележиле целу акцију пресељења Грчке националне библиотеке из старог, неокласицистичког здања у центру Атине (одмах поред Универзитета), у ово ново здање у Пиреју. Сам комплекс је као на „вратима Пиреја” и стоји

отворен према мору. С ових врата и врата библиотеке можете кренути ка отвореном мору, или пак ту можете наћи сигурну луку. Верујем дубоко да је овај сасвим лични утисак који се наметнуо аутору текста док је стајао на крову окренут према мору (треба нагласити да је кров Културног центра управо приступачан и намењен посетиоцима) можда у савршеном складу с идејом самог добротвора, као и са замислима архитекте.

Национална библиотека Грчке основана је 1832. године.⁴ У зграду поред Академије уселила се 1903. године. Након 114 година живота и рада у центру Атине покренута је комплексна операција пресељења која је почела у 2017, а завршена током 2018. године. Пресељено је 720.760 предмета из колекције Националне библиотеке. Свакодневно у периоду дужем од три месеца координиран је рад више од 100 људи. Остварено је 235 возњи камиона које су пратиле бројне полицијске снаге, као и целовити систем обезбеђења преноса културног блага. Како не би дошло до оштећења, направљене су специјалне полице на точковима чији је циљ био да максимално ублаже померање и вибрације приликом превоза. Само трошак пресељења износио је 489.800 евра, а Министарство за образовање, истраживања и верска питања Републике Грчке одвојило је новац у износу од 5.414.000 евра за целовиту акцију. Томе је додато и 5.000.000 евра донације ФСН⁵.

Замишљено, речено, учињено, а све у маниру најбоље традиције античке Грчке. Постигунта је апсолутна „синергија”, што у старом грчком језику у буквалном преводу значи „радити заједно”.

Даље, даље је будућност, свакако боља за „децу Пиреја”.

---

⁴ Georgios Glossiotis, Evgenia Vassilakaki, Eva Semertzaki, “Changing Greek libraries: A continuous dialogue”, *International Federation of Library Associations and Institutions* Vol. 45 (2) (2019): 69–80, DOI: 10.1177/0340035219845582.

⁵ Stavros Niarchos Foundation Cultural Center, <https://www.snfcc.org/en> (преузето 21. 10. 2019).

Literatura:

1. Glossiotis, Georgios, Evgenia Vassilakaki, Eva Semertzaki. "Changing Greek libraries: A continuous dialogue", *International Federation of Library Associations and Institutions* Vol. 45 (2) (2019): 69–80, DOI: 10.1177/0340035219845582.
2. Stavros Niarchos Foundation, <https://www.snf.org/en/about/history-mission/> (преузето 21. 10. 2019).
3. Stavros Niarchos Foundation, <https://www.snf.org/en/about/founder/> (преузето 21. 10. 2019).
4. Stavros Niarchos Foundation Cultural Center, <https://www.snfcc.org/en> (преузето 21. 10. 2019).

Dragan Milošević

The National Library of Serbia

dragan.milosevic@nbs.rs

STAVROS NIARCHOS FOUNDATION "Power and Power"

Abstract: The Stavros Niarchos Foundation (SNF) has existed since 1996. It continues the mission of dedication and support of its founder in the cultural, arts, sports, health, and social care fields. Stavros Niarchos, a well-known name in the business world, has donated large amounts of money for future work and donations in these areas. The National Library of Greece (NLG) and the Greek National Opera have been permanently hosted in the new complex of the Stavros Niarchos Foundation's Cultural Center (SNFCC) since 2018. All programs in the Cultural Center are free of charge for the visitors.

Keywords: Stavros Niarchos Foundation (FSN), Stavros Niarchos, National Library of Greece (NLG), Athens, Piraeus.

Примљено: 23. октобра 2019.
Прихваћено: 6. новембра 2019.